

opravila na ljubljanskem gradu, kjer so bili zaperti tedaj nekteri laški karbonari (t. j. ogljarji, nekaki zidarji svobodarji), ktere je pogostoma obiskoval. Priserčne so besede, ki mu jih je pisal 1. junija 1819 učenec, poslej učenik Leopold Gunz: „... jezika, ktera razlagate Vi, prečast. gospod, kakor Vaš preč. sprednik, g. Valentin Vodnik, jezik sv. Očeta naslednika Petrovega in jezik očetnjave, sta pač vredna, da imata dokaj učencev (verdieneu wohl ein glorreiches Collegium)“.

Razun tega je že l. 1818. sam od sebe Metelko jel pripravnik za ljudske šole na kmetih učiti, kako je brati in pisati jezik kranjski (slovenski in kako je to razlagati učencem. Po trikrat na teden je brez vsega plačila razlagal ta nauk. Pač mu je l. 1819. dala za to vlada posebno pismo, svėsta si, da bode kranjskim ljudskim šolam v prid napredoval v tem hvale vrednem početji. Podučeval je tako Metelko menda še tudi l. 1820—21.

Drobtinice iz dnevnika slovenskega učitelja.

Spisuje Josip Levičnik.

Moto: „Nulla dies sine linea!“
Stari rimljanaki progovor.

Po razlaganju mnogoverstnih korist, ki nam jih donša sadjereja, prestopili smo na vprašanje: od kod naj dobiva sadjerejec drevesa? Odgovor na to se glasi: zamore si jih kupiti, ali pa sam izrediti in pridelati. Da si jih je bolje in tudi lažeje izrejati, kot kupovati, se lahko umé. Donaša nam pa to troje posebnih koristi, namreč: da 1. lahko mladino pri tem te kaj koristne vednosti učimo, ktera ji dela tudi posebno veselje; — 2. da otroke vadimo s tem marljivosti, in kar je še več, da mladini vcepimo koj v mladih letih skerb za domačo sadno drevje, ter spoštovanje za tujo lastnino. Če otrok namreč vidi, da njegovo mlado drevce dobro raste, bal se bo ga poškodovati, in poleg tega se bo pa tudi učil, da, kar je njemu drago, je enako drago tudi drugim ljudem; 3. pa nas domá izrejene drevesca tudi bolj kup stanejo, ter so v mnogem oziru dokaj boljša. Kupljena drevesca so mnogokrat šibka in slabotna; se pogosto predolgo okrog prenašajo in s tem poškodujejo, preveč pretisnejo in premečkajo, med tem ko se domá pridelana lahko koj iz zemlje v zemljo presadijo. Ni pa tudi vsako drevesce za vsaki kraj in za vsako podnebje; torej je treba posebno pazljiv biti pri nakupovanju tujih sadnih drevesc. Pa tudi pri domačem pridelku naj se gleda, kakoršnih plemu seme vsejemo. Nekteri sadjerejci imajo na tisuče in tisuče plemen, kar pa je le bolj baharija. Po mnenju g. Schirn-

hofer-ja tri ali štiri plemena sadja, ki je dobro gleštano in se dobro sponaša, zadostuje. Se vé, da gledati je pri tem mnogo na krajne okoliščine.

Za prirejenje ali pridelovanje mladih drevesec potrebujemo drevesnice ali drevesne šole. $\frac{1}{2}$ orala zemlje je treba, da se izredi na leto 500 mladih drevesec. Kje pa naj si drevesnico osnujemo ali napravimo? Ako si bi odbrali v to kraj, kjer bi solnce prehudo pripekalo, ali pa ko bi bil preveč zavetjen, in tudi nikoli slane ne bilo, ne služil bi dobro; — solčna stran, ki ni preveč vetrovom in viharjem razpostavljena, je v to naj boljša. Da se dobra rast mladih drevesec po izverstnosti zemlje ravná, naravno je. Zemlja naj vendar ne bo pretežka (premastna), pa tudi ne prelahka (prepusta); — tudi presuha ali pa premokra naj ne bo! Perst naj seže vendar globoko, ker tudi korenine globoko v zemljo sežejo. 1 do 2 čevlja globoko persti bi bilo premalo; 2 do 3 čevlje pa že zadostuje. Travniki, sočivni vertovi ali pa njive so najboljše za napravo drevesnih šol. Omenjal je tu g. Schirnhofer, da so si sadjorejci v svojih mislih še vedno navskriž, ali naj se za drevesnice izvoli boljše ali slabejše zemljišče; djal pa je zraven, da nas že logika — po domače: zdrava pamet — uči, da bolje si je izvoliti dobro zemljo, ker v nji drevesca bolj močne korenine nastavijo; kajti ravno po gosti nastavljenih koreninah ravná se tudi dobrotá in plodnost sadnih dreves. *)

Velikost drevesnic ravná se po prosti volji in potrebi. K daljavi n. pr. 30 sežnjev ne vzame 20 sežnjev širjave. Vhod naj se napravi, ako je mogoče, ravno ob sredi, in naj pelje ena pot kakih 5' široka, naravnost skozi drevesnico, druga enaka pa ravno ob sredi napošev na obe strani. Skozi to se naredijo štirji veliki in glavni oddelki, kateri naj se razdelijo potem po potrebi v manjše gredice. Da tudi med temi gredicami morajo biti ožja pota narejena, ume se samo po sebi. Po nasvetu g. Schirnhoferja naj sadjerejec gredice tako razdeli, da bo imel prostor za presejanje mladih drevesec za 5 let. Ako bi n. pr. imel 15 gredic, naj jih prvo leto poseje s semenom le 3; druga leta se mlada drevesca presadijo v 3 nove gredice, une prve pak se obsejejo zopet s semenom (morebiti bi bilo tudi dobro, da bi te gredice eno leto počivale, se vé, da to le tako dolgo, dokler bi vsa drevesnica ne bila z mladimi drevesci napoljnena); tretje leto naj se presadijo drevesca zopet v nove grede, in tako naj gre 5 let naprej od stopnje do stopnje, dokler po skončanem peterih letih dorasla drevesca ne oddamo iz drevesnice

*) Tudi jaz se v svoji neskušnosti popolnoma strinjam s temi mislami. Dajaj n. pr. mlademu človeku le slaba, malo-tečna jedila, in zakumral bo v rasti in močeh za vse življenje.

na kraj njih prihodnjega namena. *) Da v drevesnice lahko sadimo tudi jagode, zlasti malince (Himberstauden), se je tudi na tem mestu omenjalo.

Da mora drevesnica ograjena biti, umé se samo po sebi. Tú naj se sadjerejec zopet ravná po krajnih okoliščinah. Kjer je dovolj lesa, se napravi ograja lesena. Za kamnite kraje se je svetoval živ plot iz akacije. Djalo se je, da ona nastavi hitro korenine, in je njeno listje tudi dobra piča za koze; vender pa se je tudi govorilo, da se v akaciji rad zaredi mnogi merçes, kar se, kakor je znano, s sadjerejo prijazni kot kuzej in muca. (Meni vsaj ta nasvet ni nič dopadal.) Se bolj od akacije pa se je priporočevala živa meja iz murb, kar je tudi po našem pičlem mnenji gotovo stokrat boljše.

(Dolje prih.)

Iz učiteljskih večerov.

II.

Kako učence govoriti učiti.

Velikrat ne le v šoli, tudi v vsakdanjem življenju slišimo izgovor: „Sej vem, pa ne morem povedati, ne morem izreči, kakor mislim“.

Vidi se, da ne le pri otrocih, tudi še pri odrasčenih in še celo pri izobraženih ljudeh se večkrat prigodi, da jim manjka darú, svoje misli in občutke prav, jasno in lepo izrazovati in, bi rekel, vlivati jih naravnost v človeško uho.

Potreba, svoje misli izrazovati je toliko večja, kolikor bolj razmere današnjega časa to tirjajo od posamnih ljudi, kateri so poklicani, da se posvetujejo o blagru in nesreči svojih sobratov,

Mnogo jih je, ki tú pa tam sedé v manjših in večjih svetovalstvih, ki imajo sicer prav dobro voljo in dobro sercé, in tudi vejo, kje človeka čevelj tiši, imajo tudi prav naravne, zdrave misli in vedó, kako bi se tú pa tam pomagalo, — pa ne morejo povedati,

*) Naj omenim tú mimogrede, da nasproti temu nasvetu priporočuje plemeniti g. A. Babo, ravnatelj sadje- in vinorejske šole v Klosterneuburg-u (glej Hartingerjeve gospodarstvene table, števil. I.) pri osnovi novih drevesnic taiste razdeliti v 2 manjši in 6 večjih gred. Pervi dve manjši gredici naj služite v posejanje sadnega semena, iz teh pa naj se v ostalih 6 večjih gred presejajo drevesca vsako leto 6 let; tedaj bi po tem nasvetu drevesca še le čez 6 let odrasla drevesnici. Se vé, da, kakor pri vsakem delu, tudi sadjerejca lastna skušnja marsikaj nauči; kakor pa je sploh pregovor resničen, da „dober prijatelj je več vreden kot zlati denar“, priporočamo, ravno tú dragim sobratom-učiteljem, da, kdor ima kakega umnega sosedu-sadjerejca, in ima za to lepo in koristno vednost količkaj veselja, naj ga marljivo obiškuje in pri njem sveta išče. Teorija ostane namreč vedno le teorija; dobra skušnja ta velja.